

Översiktsplan, remissvar Dnr KS 2019/0261

Danderyds läge ger många av storstadens fördelar med närhet till kultur, service, handel och allmänna kommunikationer. I Danderyd finns samtidigt många kulturhistoriskt intressanta byggnader och villor med stora vackra trädgårdar. Danderyd är gynnat med sjöar, vattendrag och en lång kuststräcka. Det finns flera grönområden i form av skogar, parker och golfbanor. Ytan är liten men landskapet är ändå varierat med branta kustpartier mot Edsviken och flacka områden mot Värtan. Danderyd har med andra ord mycket att värna om och vårda.

Men det storstadsnära läget har även avigsidor varav den största är den omfattande genomfartstrafiken framförallt på E18 men även Roslagsbanan. Det orsakar betydande föroreningar i luft och dagvatten samt buller. Dessutom avskärmats kommundelarna från varandra både socialt (samhällsbygget) och ekologiskt (ekosystemen). Tillgången till markområden för allmänheten begränsas på flera ställen genom privatisering av kuststräckor samt inhägnade golfbanor större delen av året.

Enligt Boverkets definition i Vision för Sverige 2025 är klimatförändringarna en megatrend. De riskerar med stor sannolikhet bli värre med tiden och effekterna av klimatförändringarna har direkt påverkan på kommunen. Trafiken är den helt dominerande faktorn i Danderyd som påverkar klimatet. Klimatkrisen och förlusten av biologisk mångfald är båda vår tids ödesfrågor och behöver en mer framträdande roll i översiktsplanen än vad som nu är fallet i förslaget.

Förslag till och synpunkter på remissförslaget

Innehållsförteckning (sid 3)

Kapitel "3. Nuläge" saknas som huvudrubrik, istället står det "3.1. Befolkning" som huvudrubrik för kapitel 3.

Kapitel 2. Utgångspunkter

Det är nödvändigt och bra att såväl globala som nationella och regionala perspektiv är utgångspunkt för Översiktsplanen.

2.1.1 Kommunens vision

Under visionens fem strategiområden saknas en tydlig insikt om allvaret i klimatkrisen samt utarmningen av den biologiska mångfalden och dess behov av omedelbar agerande. Detta måste läggas till i de förklarande textstyckena under rubrikerna för de fem områdena.

2.3. Program FÖP Centrala Danderyd

Att tunnelförlägga delar av E18 och Roslagsbanan skulle vara gynnsamt för Danderyd på flera sätt. Men det är ett långsiktigt och storskaligt projekt såväl tekniskt som ekonomiskt.

2.4 Danderyd i världen

I första stycket lägg till "och artutrotningen" efter "om klimatförändringar".

2.6.2 Eventuell avvikelse från regionplanen

Med tanke på att kommunen saknar beslutad bostadsförsörjningsplan är det oklart vilket underlag regionplanen utgår från i sina mål för årligt bostadstillskott i Danderyd.

Kapitel 3. Nuläge

Kapitlet är det helt dominerande avseende sidantal, nära på halva översiktsplanen. Det är en bra beskrivning av Danderyd av idag.

3.2.2 Samhällsservice

Förskolor och skolor

Sid 39, lägg till ordalydelsen "framförallt i kommundelen Djursholm" sist i meningen "Det finns också ..... årskurs 6".

3.3.1 Gång och cykeltrafik

Sid 48, enligt bilden finns "cykelväg" till Djursholm. Den borde upphöjas till "regionalt cykelstråk" för att få höjd standard och underhåll. Förutom som jobbpendlingssträcka kan den även vara rekreativstråk via cykelvägen norrut mot Täby. Däremot är det oklart varför det går ett regionalt cykelstråk till Borgenudden?

3.4.1 Informations- och kommunikationsteknik

Tilllägg efter första stycket (sid 54):

"Även om en hög andel av hushållen och arbetsställen har tillgång till och kompetens inom digital teknik, behöver hänsyn tas i planeringen till att inte alla kan nyttja denna tekniska infrastruktur och att alternativa strukturer komma att behöva finnas för att tillgodose behov såsom funktionshinder, språkliga brister, otillräcklig digital kompetens, samt inte minst utifrån beredskapsskäl inför möjliga krissituationer i samhället."

3.5.1 Natur och biologisk mångfald

Skyddade områden och objekt

I texten sid 61 står det att det finns tre naturreservat. I nuläget finns det bara två naturreservat eftersom Rinkebyskogen bara är ett blivande. Det saknas ännu beslut om skogens skötselplan.

Naturvärden utanför skyddade eller speciellt utsedda områden

Våtmarker som återställs efter utdikningar innebär att en stor klimatpåverkan minskas vilket är värt att läggas till i texten.

Bilden (karta) sid 64; även Rinkebyskogen borde markeras som "särskilda naturvärden".

Rösjökilen nämns inte under avsnitt 3.5.1 men däremot under 3.5.2 Rekreation och friluftsliv". Kilen har som främsta syfte att bevara den biologiska mångfalden och borde därför först och främst vara med under 3.5.1 men bör även finnas i 3.5.2.

Rinkebysjöns och Nora träsk's betydelse som fågelokal borde nämnas.

3.5.5 Förekomst av vatten i kommunen

Dagvatten (sid 77)

Mikroplast/granulat från idrottsplatsernas konstgräs borde stå med som ytterligare ett exempel på föroreningar.

Med tanke på successivt ändrade klimatförhållanden kan det uppstå risk att markföroreningar tränger ner i grundvattnet.

3.6.6 Buller

Lägg till "och ljudföroreningar" i rubriken. Det förekommer på många offentliga platser bakgrundsljud från högtalare vars ljudnivå är så hög att den stör vanliga samtal och möjligheten till att koncentrera sina tankar. Personer med hörselskada kan få extra besvär av de oönskade ljudmattorna.

Även flygtrafiken (inklusive helikoptrar) bör nämnas som en bullerkälla (dock varit mindre under pandemin).

3.6.8 Elektromagnetiska fält

Eftersom kunskapsnivån om elektromagnetiska fälts hälsopåverkan är låg, bör sådana potentiella risker tas i beaktande vid all samhällsplanering och byggnation.

Försiktighetsprincipen ska/bör tillämpas, särskilt nära lekplatser och bostäder. Nedgrävd kabel nämns som åtgärd i remissen.

3.6.9 Förorenade områden

Ändring i slutet av andra stycket efter "vattenflöden". Lägg till "och temperaturer till följd av klimatförändringar samt ökad markgenomsläplighet".

3.6.11 Ljusföroreningar

Ett extra avsnitt (3.6.11.) bör tillföras översiktsplanen som påtalar problemen med ljusföroreningar. I takt med att LED-lampor har ersatt tidigare glödlampor så har användningen av utomhusbelysning formligen exploderat. Det innebär ett problem för grannar som får sina sovrum och andra platser oavsiktligt upplysta. Men det är framförallt ett stort problem för nattlevande djur och insekter. Även fåglar påverkas när de ska navigera vid flytt mellan norr och söder. Sist men inte minst så innebär det ett gigantiskt elslöseri som äter upp nytta med energisnålare lampor. Även offentliga lokaler, kyrkor mm bör begränsa sin användning av fasadbelysning tex genom nedsläckning efter midnatt.

3.7.1 Kulturmiljöer i Danderyd

Som sista stycke lägg till: "Även kulturmiljöer som Kulturstigen Nora-Ekebysjön och kyrkogårdar med omgivning bör beaktas i planeringen."

3.7.3 Övriga kulturhistoriskt värdefulla områden

Fornlämningsområden

Tillägg i slutet:

Inventering omfattar tre kända hällristningar i kommunen. Eftersom hällristningar ofta är överväxta med gräs, mossa och lavar, kan det antas att det finns fler ej ännu upptäckta hällristningar. Därför behöver detta finnas i åtanke vid alla mark- och byggarbeten så att nyupptäckta hällristningar bevaras.

Kapitel 4. Översiktsplanens mål

Den pågående klimatkrisen och artutrotningen av biologisk mångfald är vår tids största globala utmaningar och en ödesfråga för kommande generationer. Det måste vara översiktsplanens främsta mål att hantera dessa utmaningar. I Danderyd är trafiken och bristen på skyddade ekosystem de största hoten.

4.1. Bygga och bevara för idag och imorgon

Målbild

"I Danderyd har vi en inspirerande hållbar och grön livsmiljö .....". Lägg till ett kommatecken mellan inspirerande och hållbar.

Övergripande mål

Förslag till nytt övergripande mål: "Vi bygger för en hållbar framtid som kan möta klimatförändringar och ohälsa."

4.2. Grön och hälsosam livsmiljö för alla.

Målbild

"Här finns en rik och varierad livsmiljö för djur och växter....." lägg till " som bevarar den biologiska mångfalden" efter växter.

Övergripande mål

"Bullerstörningar från väg- och spårtrafik minskar". Lägg till "och föroreningar" efter Bullerstörningar.

4.3. Hållbara resor och transporter.

Målbild

I Danderyd är det lätt, tryggt och säkert att förflytta sig till och från ..". Lägg till "hållbart" efter "förflytta".

4.4. Trygga och inbjudande utemiljöer och mötesplatser.

Övergripande mål

Lägg till ett mål: "Utemiljöer utformas så att de har kapacitet att reglera värmeböljor, skyfall och andra väderfenomen."

Kapitel 5. Utvecklingsinriktning

För att hejda den katastrofala utarmningen av biologisk mångfald behöver sambanden mellan kommunens naturområden stärkas. Även villaträdgårdarna bidrar starkt till den biologiska mångfalden så länge träd, buskar och annan växtlighet bevaras. Förtätning, hårdgörning av marken och nedsågningen av värdefulla träd är akuta hot. Alla kommunens vattenförekomster inklusive kuststräckor är förorenade och hotas av olika verksamheter. Detta behöver akut åtgärdas.

Bilderna/kartorna sid 109 (och sid 21) visar tre "Viktiga gröna stråk för människor, djur och natur". Alla passerar över nuvarande E18. Att knyta samman större naturområden är en förutsättning för att djur och växter ska överleva på längre sikt. Annars bildas isolerade gröna öar där den biologiska mångfalden utarmas och försvinner. Bilden (kartan) på sid 118 behöver ta hänsyn till detta faktum.

Norra stråket

Den enda kvarvarande resten av grönt samband för Rösjökilen mellan Rinkebyskogen och Altorpskogen är vid Enebyängens handelsplats. Men på bilden saknas detta stråk. Istället är ett stråk angivet som verkar gå från Båtmanstorpet över/under E18 till söder om gymnasiets huvudbyggnad. I nuvarande reservatsförslag för Rinkebyskogen finns dock inte detta område med. Gångtunneln är förmodligen ytterst bristfällig och otillräcklig som förbindelselänk. En "ekodukt" är vad som behövs. Vid gymnasiet är det parkeringsplatser och idrottsplatser som minskar förmågan att vara ett grönt stråk.

Mellersta gröna stråket

Stråket tycks följa Nora å och alltså passera under E18 i gång/cykeltunneln vid Danderyds kyrka. Förmodligen samma begränsning som för tunneln i norra stråket. En möjlig koppling till Rinkebyskogen finns för detta stråk men det förutsätter att det blir ett samband vid Rinkeby.

Södra gröna stråket

Från Kevinge golfbana via sluttningen norr om sjukhuset till sluttningen vid Mörbyhöjden och Granparken. Här är E18 och Roslagsbanan svåra passager. Gång/cykelbron över E18 knappast tillräckligt. En utmärkt plats att tekniskt bygga en "ekodukt" men nyttan för djur och växter förmodligen begränsad pga villabebyggelsen vid Golfvägen. Svårt även att hitta en bra passage vid Roslagsbanan som idag delar grönområdena.

5.1 Utvecklingsinriktning för bebyggelse

Det är viktigt med mångfald när det gäller både bostäder och invånare för att undvika segregation, främlingskap och disharmoni. Det förutsätter att fler människor kan bo i Danderyd oavsett ålder, inkomst och ursprung. Var, vad och hur man bygger är av stor betydelse.

Tillägg efter tredje stycket:

Centrumbebyggelsen ges en varierad utformning samt blir klimatanpassad. En forskningsintensiv miljö är tänkbar med sjukhuset som nav och inriktning på hållbar utveckling och medicin i samarbete med KTH, universitetet och Karolinska.

Stycket *"Stadsdelen kan växa västerut, i mindre skala, mellan Edsbergsvägen (väg 262) och Rinkeby naturreservat förutsatt att kollektivtrafikutbudet mellan den nya noden i Rinkeby och Sollentuna förbättras."* stryks bort från ÖP-förslaget eftersom den bebyggelsen kommer att inkräkta på Rinkebyskogen, där det behövs skyddszoner till naturreservatet. Bebyggelse nära inpå skulle påverka naturreservatet menligt.

Lägg till efter femte stycket: "Lokalt omhändertagande av dagvatten ska som regel ske vid all ny- och ombyggnad."

5.3 Utvecklingsinriktning för natur och friluftsliv

Lägg till efter femte stycket: "De gamla villaträdgårdarna utgör en stor del av den biologiska mångfalden i kommunen och behöver värnas."

Lägg till efter sjätte stycket: "De naturliga strandområdena bevaras för naturupplevelsen och livsmiljöer för häckande sjöfåglar samt andra djur och växter."

Lägg till efter sista stycket: " Där så är möjligt öppnas kulverterade vattendrag till öppna meandrande diken.

Kapitel 6. MARK- OCH VATTENANVÄNDNING

Genom att skapa levande kommundelscentra med ett basbehov av handel, service och fritidsverksamhet kan mycket av den lokala biltrafiken begränsas och ersättas med mer hållbara färd sätt.

Hur, var och vad vi bygger påverkar allt från människors välmående till miljön. Ett klimatsmart samhälle har fungerande lokalcentra med blandade boendeformer, service och en gestaltning utformad att gynna såväl verksamheter som social hållbarhet. Det befintliga byggnadsbeståndet i Danderyd har stora kulturhistoriska och arkitektoniska värden som behöver skyddas.

Genom att freda grönområden från exploatering samt förstärka sambanden mellan befintliga ekosystem kan den biologiska mångfalden bättre bevaras och förstärkas.

6.1.1 Utredningsområden

E-18-stråket

1. Knutpunkt Danderyd

Grönområdet ("sjukhusängen" ner till Edsviken i markerade området) bör undantas från bebyggelse eftersom det behövs för människor i hälsobefrämjande syfte inte minst patienter och personal vid sjukhuset men även boende i närområde samt för djur och växtlighet. Strandlinjen är extra känslig här, finns inte mycket liknande orörd strandlinje kvar i Danderyd. Den nyanlagda parkeringen med tillfälligt bygglov måste bort.

Lägg till i texten: Bra läge för Pendelbåtsbrygga

Vid ny bebyggelse: Bra möjlighet att öronmärka områden för ekoanpassat byggande och boende. Förslag till text tillägg: "Områden kan med fördel namnges med namn som anspelar på kommunens ambitioner om miljö- och klimatanpassning."

Enebyberg

14. Enebyängen

Området är den sista resten av det gröna sambandet för Rösökilen mellan Rinkebyskogen och Altorpskogen/Ekebysjöns naturreservat och bör därför utvecklas som grönområde och inte ytterligare bebyggelse.

6.2.1 Bebyggelse

Lägg in detta stycke direkt under rubriken:

Sedan 2014 gäller Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Kommunerna behöver fastställa riktlinjer för bostadsförsörjningen samt planera för och vidta nödvändiga åtgärder inklusive inom infrastruktur.

Riktlinjer för planeringen / Lokalisering

Ändra femte punkten så att det står "Bostäder för unga och äldre...". Dvs ordet "studenter" ändras till "unga".

6.2.2 Trafik och transporter

Det finns en inbyggd motsättning mellan att skapa attraktiva gång och cykelstråk samtidigt som biltrafiken ska beredas hög framkomlighet. Ofta behöver dessa trafikslag samsas om samma utrymme och då blir det en prioritering på någon annans bekostnad.

Riktlinjer för planeringen

Det står inget om att det ska leda till minskad miljö- och klimatpåverkan från trafik och transporter. Lägg till en punkt om det!

6.2.2.3 Bil- och godstrafik

Riktlinjer för planeringen

Ändra sjunde punkten till följande ordalydelse "Det pågår avklassificering av Vendevägen som rekommenderad transportled för farligt gods mellan Mörbyleden och Auravägen".

6.2.3.2 Energi

Riktlinjer för planeringen

Tillägg under första punkten efter ordet materialval; lägg in parentes (t ex trähus)

6.2.3.4 Avfallshantering

Riktlinjer för planering

Lägg till följande två punkter:

- * Kommunen ska verka för minskat byggavfall inför kommande ansökningar om rivningslov resp bygglov
- * Kommunen ska idka tillsyn att byggavfall omhändertas i enlighet med gällande lagstiftning

6.2.4.1 Naturområden och friluftsliv

Riktlinjer för planering

Lägga till en extra punkt efter tredje punkten:

- * Inför bygg- och markarbeten på äldre tomter göra artinventering för att minimera utarmning av etablerad biologisk mångfald

6.2.5.1. Vatten

Ytor för Vattenplanens åtgärder behöver säkerställas i översiktsplanen liksom mark för framtida åtgärder för klimatanpassning. Det är särskilt viktigt att försöka återställa tidigare våtmarker.

6.2.5.3 Buller

I andra stycket stryk ordalydelsen "I en tät bostadsstruktur finns dock goda möjligheter att skapa tysta sidor, dessutom kan ....". Behåll resten av stycket men med formuleringen: "Kompletterande bebyggelse kan innebära...".

Kommentar: ofta ett problem med att ljudnivåer och ljudnivåerna mäts utifrån existerande ljudmiljö som på sikt kan komma att försämrats.

Riktlinjer för planeringen

Femte punkten "Placering och utformning...". byts ut till "Ny bebyggelse längs med bullerkällor ska ej vara bostäder eller verksamheter där människor påverkas av ljudmiljön."

6.2.5.8. Risker och riskhantering - Förorenade områden

På sid 144 är första ordet "förändras." Lägg till "liksom som effekt av temperaturförändringar."

Förläng sista meningen i stycket ".....miljöfarliga ämnen." med "som konsekvens av klimatförändringar".

Kapitel 7. Genomförande och konsekvenser av planeringen

Brundtlandkommissionen 1987 slog fast att en hållbar utveckling måste vara ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart. Det är bra att det även anammas i översiktsplanen.

7.2.3 Ekologiska dimensionen

Vi befinner oss i en klimatkris och massutrotning av biologisk mångfald. Det borde få större tydlighet i detta avsnitt.

7.3.1 Miljökonsekvenser

Sista stycket: *"Planförslagets konsekvenser i termer av klimatpåverkan är svårbedömda. Bilens framkomlighet beskrivs som en fortsatt prioriterad fråga."*

Detta sammanfattar hela remissförslagets otillräcklighet när det gäller insikt om den pågående klimatkrisen. Bilen är främsta källan till klimatpåverkan i Danderyd och ändå ska den vara prioriterad. Trovärdigheten när det gäller kommunens förmåga att ta till sig och minska klimatpåverkan blir lidande. En översiktsplan ska andas en successiv anpassning mot hållbara transporter, inte bara för gods utan även för personer. En översiktsplan ska vara en vision om hur fortsättningen ska se ut, inte bara en beskrivning av hur det ser ut för tillfället.

Bilagan Hållbarhetsbedömning

Konsultfirman WSP anser att det krävs djupare studier före varje utvecklingsområde kopplat till de klimatrelaterade riskerna som förekommer i dessa. MP instämmer i detta.

Slutord

Nu gällande översiktsplan är från 2006, väldigt gammal med andra ord. Ett förslag till ny plan togs fram 2013, det var ett utmärkt förslag då men blev inte antagen. Mycket har förändrats sedan dess och det är därför bra att ett nytt förslag ligger på bordet. Förslaget nu är också bra med nulägesbeskrivning, mål och utvecklingsinriktning.

Övergripande synpunkt från MP är att det behöver förtydligas och uttryckas i översiktsplanen vilka utmaningar som väntar oss inom 10-20-30 år och rusta samhället för att hantera den verkligheten. Det gäller framförallt att motverka den tilltagande klimatkrisen med dess följdverkningar. Det gäller även utarmning av den biologiska mångfalden och hur vi ska kunna stoppa det. Det gäller hälsohot som pandemier och antibiotikaresistens.

Översiktsplanen behöver ge stöd och vägledning för ett mer hållbart Danderyd, nu och i framtiden.

Danderyd den 6 oktober 2021

Miljöpartiet de gröna i Danderyd

genom

Gun Britt Lindström
Ledamot Byggnadsnämnden

Kjell Rosén
Ledamot Tekniska Nämnden

